

B- Haram kılınan yiyecekler:

1- Kendiliğinden ölmüş hayvan (meyte):

"Meyte"den maksad, insanlar tarafından yenilmek üzere kesilmiş ve öldürülmüş olmayıp müdahalesiz ölen kara hayvanıdır. Haram kılınış hikmeti için şunlar kaydedilebilir:

- Tarih boyunca insanlar bundan tiksinişmiş ve bütün semâvi din sâlikleri böyle hayvanları yememişlerdir.
- Müdâhalesiz ölen hayvanlar genellikle şiddetli zayıflık, zehirlenme ve mikrobik hastalıklar sebebiyle ölürlür. Bunların yenmesi tehlikeli neticeler doğurabilir.
- İnsanlar bu hayvanları yemeyince yaşayan kuşlar ve hayvanlar gıda bulma imkânına kavuşurlar.
- Murdar ölen hayvanı yiyemeyeceğini bilen sahibi onun bakım ve tedâvisine dikkat eder, kendi haline bırakmaz.

2- Akmış kan:

Hayvan şer'î usûlüne göre boğazlanınca vücudtaki kanın büyük bir kısmı dışarıya akar, az bir miktar da ince damarlarda kalır. İşte bu dışarıya akan kanı yemek, içmek haramdır. İnce damarların içinde, dalak, ciğer gibi uzuvlarda kalan kan ise akmış sayılmadığından, et ve sakatat ile birlikte yenir.

3- Domuz:

Domuz, tabiatı icabı pislik, ekşimiş, kokuşmuş nesnelere yiyen, pislik içinde yüzen bir hayvandır. Bu sebeple de eti, başta trişin ve tenya olmak üzere birçok mikroba yuvalık etmektedir. Bu hayvanı özel bakıma tâbi tutmak ve etini tıbbî kontrolden geçirmek suretiyle muhtemel zararın önlenebileceği iddiâsına karşı iki şey söylenebilir:

- Bu tedbirler her zaman, her yerde ve her yiyen tarafından alınamaz, alınamamıştır.
- Umûmi mütalâada da işaret ettiğimiz üzere domuzun haram kılınmasının hikmeti bizim bugüne kadar bildiklerimizden ibâret değildir. Dün bilinmeyenler bugün biliniyor; yarınlar da bugünün meçhullerini-kısmen de olsa- aydınlığa kavuşturacaktır.

4- Allah'tan başkası adına kesilenler:

İnsan hayatına ancak Allah Teâlâ son verir. Hayvanların hayatına son vermek, yine Allah'ın kudreti ve iradesiyle olmakla beraber insanlar, faydalanmak için öldürme fi'ilini işlerler. Bu fi'ile izin veren de Allah Teâlâ'dır. Hayvanı öldürürken O'nun ismini anmak bu izni tazelemek, ölümün O'nun kudret ve iradesiyle olduğunu hatırlamaktır. Putlara, uydurma mâbutlara kesilen, bunların adı anılarak boğazlanan hayvanlar yenmez; çünkü yaratan ve öldüren Allah'tır, halbuki kesim O'nun iznine ve ismine dayanmamıştır. Bu yasak aynı zamanda putperestliğin kökünü kazımak ve tevhidi perçinlemek hikmetini taşır.

5- Meyte sayılanlar:

İlgili âyet, boğazlanmadan, başka sebeplerle öldürülen ve ölen hayvanların da yenmeyeceğini ifade ediyor. Bunların haram oluş hikmeti meyteninki ile ortaktır. Ayrıca hayvan artığını yemek insanın yüce vasıflarına ters düşmektedir.

6- Diğer kara hayvanlarından helâl ve haram olanlar:

Yukarıda meâlini verdiğimiz âyet sarîh ve kesin olduğu için fukahâ mezkûr dört şeyin haram olduğunda ittifak etmişlerdir. Bunların dışında kalan hayvanlara gelince:

Kur'ân-ı Kerîm'de Rasûl-i Ekrem (s.a.v.)'i kastederek "onlara temiz şeyleri helâl kılar, pis şeyleri de haram kılar" (el-A'raf: 7/157) buyuruyor. Burada pis şeyler diye tercüme ettiğimiz "el-habâis" in tefsirinde müctehidler ihtilaf etmişlerdir.

Bazı müctehidlere göre habîs, Allah ve Resulunün haram kıldıklarıdır, yâni haram oldukları hakkında âyet veya hadis bulunan şeylerdir: Bu sebeple haşarât, kurbağa, yengeç, kaplumbağa gibi hayvanlar haram değildir.

Ebû Hanîfe, Şâfiî gibi müctehidlere göre ise "habis" umûmiyetle insanların (veya Kur'ân-ı Kerîm nâzil olduğu sırada arap toplumunun) tiksindiği, öğrendiği şeylerdir; dolayısıyla yukarıda sayılan canlılar ve benzerleri haramdır. Pislilik ve leş yiyen hayvanlar da "habîsler" içinde mutâlaa edilmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.) Hayber günü ehîf eşek etini yasaklamıştır.⁴ Bu nass sebebiyle cumhûra göre ehîf eşek ve katır haramdır. At, Ebû Hanife'ye göre helâl değildir, İmameyne ve Şafiî'ye göre helâldir.

Resûlullah (s.a.v.)'in bütün köpek dişli yırtıcılar ile yırtıcı pençesi olan kuşları yemeyi yasakladığı rivayet edilmiştir.⁵

Hanefiler bu hadiste geçen "sibâ" kelimesini "et yiyenler" şeklinde anlamışlar ve bu nevi hayvanları haram saymışlardır.

İmam Şâfiî "insanlara saldıran ve parçalayan", şeklinde anladığı için tilki ve çakalı istisnâ etmiştir.

İmam Mâlik yırtıcılar için haram yerine "mekruh" tabirini kullanmıştır.

7- Deniz hayvanları:

Ulemânın ekseriyeti deniz hayvanlarının helâl olduğu görüşündedirler. Ancak karada yaşayan ve yenmesi haram olan insan, domuz, köpek, ayı gibi hayvanların ismini taşıyan deniz hayvanlarında ihtilâf etmişler; bazıları bunların helâl olmadığını ifâde etmişlerdir. İmam Mâlik'e göre yalnızca deniz domuzu mekruhtur.

Deniz hayvanları için helâl sınırını çok geniş tutan bu görüşün delîli âyetlerdir: "Taze et yemeniz, takındığınız süsleri edinmeniz ve Allah'ın bol nimetinden faydalanmanız için denize-ki gemilerin onu yara yara gittiğini görürsün- boyun eğdiren de O'dur..." (en-Mâide: 5/96)

Hanefilere göre deniz hayvanlarından yalnızca-bütün neveleriyle- balık helâldir. Bu hayvanın boğazlanması gerekmez. Kendiliğinden ölen yenmez. Dalga, taş, havasızlık, avlanma gibi sebeplerle öleni yenir. Diğer deniz hayvanları ya öğrençtir, yahut da-boğazlanmadığı için- meyte hükmündedir.⁶

4. Buhârî, K. el-Meğazî, 38; K. ez-Zebâih; 27, 28; Müslim, K. en-Nikâh, 30.
5. Müslim, K. es-Sayd, 15, 16; Ebû Dâvûd, K. el-At'ime, 32; Tirmizi, K. es-Sayd, 9-11.

6. el-Mavsîlî, el-İhtiyâr, Cüz: V, s. 13 vd.